

Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinde Anlatım Gücünü Artıran Bir Unsur Olarak Eksiltili Cümleler

Hasan Ali ÇETİN*

ÖZET

Sait Faik Abasıyanık, hikâyelerinde insanı merkeze alarak doğayı, hayvanları, özellikle de denizi, balıkları ve kuşları sıklıkla işlemiştir. Deniz, hem bir huzur hem de geçim kaynağı olarak hikâyelerinde önemli bir yer tutar. Kahramanları genellikle dışa dönük, yaşamın içinden figürlerdir. Onun eserlerinde iyimser bir hayat anlayışı hâkimdir; kötü yerine iyiyi, ölüm yerine yaşamı anlatmayı tercih etmiştir. Sait Faik'in hikâyelerinde doğaya duyduğu sevgi ve tahribatına karşı duyduğu endişe belirgindir. İnsanların doğayı yok etmesine karşı bir bilinç oluşturmak ister. Hikâyelerinde otobiyografik öğeler de sıkça görülür; zamanla kendisini hikâye anlatıcısı olarak merkeze yerleştirmiştir. Yazmayı bir yaşam biçimi olarak görür ve iç dünyasını eserlerine yansıtır. Dil ve üslubu oldukça sade, anlaşılır ve akıcıdır. Okuyucular, onun hikâyelerinde kendi duygularını bulur ve anlatımındaki doğallık nedeniyle eserleri geniş kitlelere ulaşır. Karakterlerin hem iç hem de dış dünyalarını başarılı bir şekilde analiz eden yazar, gözlem gücüyle derin psikolojik tahliller yapmıştır. Sait Faik, doğaya, insanlara ve hayata olan sevgisini, etkileyici üslubuyla Türk hikâyeciliğine kazandırmıştır. Eksiltili cümleler, bazı öğeleri eksiltilerek anlamı dinleyicinin veya okuyucunun anlayışına bırakan, genellikle sözlü dilde kullanılan ifadelerdir. Dil bilimciler eksiltmeyi ses, söz ve söz dizim eksiltmesi olarak farklı birimlerde ele almıştır. Eksiltili cümleler özellikle sözlü anlatımda yaygındır ve derin yapılarında tam cümle anlamı taşırlar. Yazılı dilde genellikle üç nokta (...) veya ünlem/soru işaretleriyle belirtilirler. Ünlemler, ret-kabul ifadeleri ve kısa yanıtlar da eksiltili cümle olarak değerlendirilir. Bu tür cümleler, anlatımı daha doğal, akıcı ve etkileyici hâle getirmeye

* Dr., Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara/Türkiye.

E-Posta: hasanali.akm@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9673-8242.

DOI: 10.32704/9789751751683.2024.0229

yarar. Çalışmada Sait Faik'in hikâyelerinde geçen eksiltili cümle örneklerinden hareketle bu cümlelerin kullanım amaçları ve işlevleri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk hikâyeleri, dil bilim, dil ve anlatım, Sait Faik Abasıyanık, eksiltili cümle.

Elliptical Sentences as an Element that Increases the Expressive Power in Sait Faik Abasıyanık's Stories

ABSTRACT

In his stories, Sait Faik Abasıyanık frequently depicts nature, animals, especially the sea, fish and birds by putting human beings at the centre. The sea has an important place in his stories both as a source of peace and livelihood. His story heroes are generally extroverted figures from within life. His works are dominated by an optimistic understanding of life; he preferred to tell the good instead of the bad and life instead of death. Sait Faik's love for nature and his concern against its destruction are evident in his stories. He wants to create a consciousness against human destruction of nature. Autobiographical elements are frequently seen in his stories; in time he placed himself at the centre as the storyteller. He sees writing as a way of life and reflects his inner world in his works. His language and style are quite simple, understandable and fluent. Readers find their own feelings in his stories and his works reach a wide audience due to the naturalness of his narration. The author, who successfully analysed both the inner and outer worlds of the characters, made deep psychological analyses with his power of observation. Sait Faik brought his love for nature, people and life to Turkish storytelling with his impressive style. Elliptic sentences are expressions that leave the meaning to the understanding of the listener or reader by omitting some elements and are generally used in oral language. Linguists have handled ellipsis in different units as sound, word and syntax subtraction. Elliptic sentences are especially common in oral expression and carry the meaning of a complete sentence in their deep structure. In written language, they are usually indicated by ellipsis (...) or exclamation/question marks. Exclamations, refusal-acceptance expressions and short answers are also considered as elliptic sentences. Such sentences help to make the narration more natural, fluent and impressive. In this study, the purposes and functions of these sentences are emphasised based on the examples of elliptic sentences in Sait Faik's stories.

Keywords: Turkish stories, linguistics, language and expression, Sait Faik Abasıyanık, elliptic sentence.

Giriş

Sait Faik Abasıyanık'ın *Semaver* (1936), *Sarnıç* (1939), *Şahmerdan* (1940), *Lüzumsuz Adam* (1948), *Mahalle Kahvesi* (1950), *Havada Bulut* (1951), *Kumpanya* (1951), *Havuz Başı* (1952), *Son Kuşlar* (1952), *Alemdağ'da Var Bir Yılan* (1954) adlı hikâye kitapları yazarın hayatında, *Az Şekerli* (1954) kitabı ise ölümünden sonra yayımlanmıştır.

Bu çalışmada “Sait Faik ismini Türk edebiyatında hikâye türü ile özdeşleştiren, onu Türk okuruna sevdiren, çok okunan bir hikâyeci yapan özelliklere dair bir değerlendirme yapılacak olup sonrasında onun hikâyelerinde anlatım gücünü artıran unsurlar ile bunların içinde eksiltili cümle kullanımı üzerinde durulacak ve hikâyelerinden eksiltili cümle örnekleri verilecektir.

1.1. Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinde Kahramanlar

Sait Faik, hikâye kahramanlarını çoğunlukla günlük hayatın içinde sıradan hayat yaşayan kişilerden seçer. Bu kahramanlar genellikle dışa dönük özellikler taşır. Sait Faik hikâyelerinin özünde insan vardır, anlattığı hikâyenin en merkezine oturttuğu bu insan kahraman/lar hikâye boyunca en doğal hâliyle ailenin bir ferdi olarak, komşuluk, arkadaşlık gruplarının içinde bir komşu ve arkadaş olarak ve giderek genişleyen bir daire içinde, yaşadığı sokağın, mahallenin, şehrin sıradan ve doğal bir üyesi olarak abartısız, samimi, bize ve bizden olana benzeyen hâllerleriyle yer alır. İnsan, hayatın ve hikâyenin tam merkezinde yer alır: “İnsansız hiçbir şeyin güzelliği yok. Her şey onun sayesinde, onunla güzel. Bu dakikada, bugünün güzelliği, gökte ay, uzakta güneşin bir billur bahçe gibi pırıltısı; hiçbir şey değil...” (Abasıyanık, 2012: 29).

İnsan odaklı bu hayatın içinde de sık sık ziyaret ettiği kahveler, balıkçılar, yaşadığı aşklar, çok sevdiği annesi vardır. Sait Faik'in hayata bakış açısı da üslubuna yansır. Anlatılarında kötü yerine iyiyi, güzeli; siyah yerine beyazı; ölüm yerine hayatı çok daha fazla kullanması genel anlamda onun hayatla barışık yönünü gösterir (Sağlam ve Korkut 2019: 466).

Sait Faik'in hikâyelerinde kahramanlar, çoğunlukla başlı başına bir kahraman olarak yer bulan deniz ile birlikte balıkların, martıların, diğer kuşlar, kediler ve köpekler gibi çeşitli hayvanlarla zenginleştirilmiş yeşil bir tabiatın koynunda yaşam sürerler. Sait Faik de Burgaz Ada'da yaşayan, yaşadıklarından yola çıkarak gözlemlerini hikâyelerinde doğal bir tavırla

kullanan usta bir yazardır. Onun anlayışına göre tabiat insanoğlunun dostudur; insanoğlu dostuna ihanet etmemeli, onu korumayı bilmelidir. Deniz, bu hikâyelerde engin maviliğiyle insan doğasını tabii olarak cezbeden, okuyucuda bir ferahlık duygusu uyandıran, rahatlatıcı bir unsur olarak çokça karşımıza çıkar. Deniz aynı zamanda, içindeki balıklarla bereketin ve rızkın sembolüdür; Sait Faik'in balıkçı kahramanları, dostları için idame-i hayatı sağlayan bir rızık kapısıdır.

Ada'nın içinde saat dokuzdan sonra bütün kahveler kapanmıştır. Sokaklarda yalnız rüzgar, *kediler*, rüzgarlardan siper sokaklara sığınmış, daha kalabalık yakın adalardan sürülmüş munis, bahtsız *köpekler* vardır (Abasıyanık, 2012: 21).

Yüzlerce güzel ama uyuz *kedinin* kıyıda beklediği, köylülerin balıkçı sevincinden çıktığı ılık bir kış sabahıydı (2012: 25).

Martılar ve *karabataklar* bu, denizin yüzünde zaman zaman sıçrayan, kaynaşan, dalan, yeniden çıkan balık kümelerine doğru hızla süzülüyorlar, batıyorlar, kanat çırpıyorlar, karabataklarla *mihal kuşları* dalıyorlar, bir deniz üstü canlı sabah kahvaltısı iştahı içinde, *bütün canlılar faaliyettedir*. Bu, insana bir sabah kahvaltısının iştahlı hali gibi gözükken kaynaşmadaki gizli vahşilik hiç belli değildi. Milyonla canlıyı, milyonla canlı kovalıyordu. Mavi denizin üstünde bir damla al gözükmeden yüz binlerce küçük balığı büyük balık yutuyordu. Bin tane mikroskobik hayvanı yutmuş bir tırnak uzunluğundaki *binlerce balığı*, bir *kolyoz* yutuyor. Sudan sıçramış kocaman bir kolyozu bir *martı* denize hiç konmadan havada yakalıyor, gagasında iki defa salladıktan sonra üç kere yutkunarak yarı canlı kursağına atıyordu. Hepsinin arkasında bir küçük *orkinos*, zaman zaman gökyüzüne sıçrarcasına denizde havalanıp yıldırım hızıyla balık kümelerine saldırıyordu. Büyük bir ziyafet, büyük bir düğün sabahı sarhoşluğu küçük Sivriada'nın etrafında dönüyordu (2012: 85-86).

Etrafımızda *balık*, *kuş*, daha doğrusu *deniz* ve *gök milleti* birbirine giriyor. Güneş uzak kel tepelerin arkasından daha tek sarı ışık salar salmaz, denizdeki kaynaşma bir ihtilal hali alıyor. *Kıraçaları istavritler*, *istavritleri uskumrular*, *uskumruları kolyozlar*, *kolyozları palamutlar*, *palamutları sinagritler*, *sinagritleri yunuslar*, *yunusları orkinoslar kovalıyor*. Daha doğrusu ben atıp tutuyorum. Kimin kimi kovaladığı, kimin kimi tuttuğu belli değil. Belki de bir parmak kadar çaça, yunus balığını, belki de bir istavrit, bir kılıçbalığını yutuyordu. Bir kaynaşma, bir kıyamet... Hiçbir şey belli değil. Bir şıkırtı, bir oyun, bir bayram, bir savaş alanı... (2012: 87-88).

Tabiat, çoğunca dosttur. Düşman gibi gözüktüğü zaman bile insanoğluna kudretini ve kuvvetini tecrübe imkanları veren, yüz vermez bir babadır; fırtınasında kayığını batırdığı zaman yüzmesini, rüzgarında kulübenin damını uçurduğu zaman daha sağlamı, daha hünerliyi bulmayı öğretiyor; canavarıyla karşı karşıya bıraktığı zaman adale kuvvetini sınıyordur (2012: 65-66).

Haritayı görünce bir nokta ada, ada görünce de hemen fırtınaları, rüzgarları, uğultuları, köpekbalıklarını, sonra birdenbire *adanın namuslu insanlarını hatırlayıveririm*. Haritada herhangi kargacık burgacık şekil almış adalara, *karasevdalıya kurşun döken bir ihtiyaç kocakarının akli veya sezışleriyle dalar*, bir şeyler bulup çıkarırım a, daha çok şekilsiz, ancak bir nokta gibi gözüken adalar merakımı çeker (2012: 66).

1.2. Sait Faik: Kendi Hikâyesinin Yazarı

Sait Faik'in otobiyografik özellikler taşıyan bazı hikâyelerinde kendisi de yer yer bir kahraman olarak görünür. Bir yazar/kahraman olarak kendisini de hikâyeye dâhil eder, hikâye kahramanı olarak yazının hayatının başköşesinde tuttuğu yeri okuyucuya kendi ağzından anlatır. Yazı yazmayı bir meslek olarak kabul eden yazar için yazmak bir yaşam biçimidir. Aktaş, Aydın ve Uyar gibi araştırmacılar Abasıyanık'ın özellikle son dönem hikâyelerinde yazarın kendisini anlattığını, anlatıcının anlattıklarının dışında olmadığını, hikâye kişilerle hikâyecinin kişiliğinin iç içe geçtiğine vurgu yaparlar (Aktaş 2005; Aydın ve Uyar 2022: 330).

Lüzumsuz Adam (1948) ile başlayan üçüncü dönemde ise Sait Faik, artık gördüklerini samimi bir üslupla anlatan bir “gözlemci-anlatıcı” olmaktan çıkıp kendine ve kendi gerçekliğine odaklanır. Bu bakımdan onun son dönem hikâyelerinde yazar-anlatıcı ile hikâye kahramanı arasındaki mesafe neredeyse tamamen kaldırılmıştır. Hikâye anlatıcısını/kendini, anlattığı hikâyelerin merkezine yerleştirerek ve anlattıklarıyla kendi derdini, kendi ölüm kalım savaşını anlatarak “kendi hikâyesi”ni kuran Sait Faik, “kendini merkeze almayı” biyografisine atıflar aracılığıyla gerçekleştirir (Kurt 2011: 1466).

Hikâyelerinde yer alan ve bu görüşleri destekleyen cümlelerine birlikte bakabiliriz:

Ben bir yazıcıydım. Yazı yazmak canım istemiyordu. Yazı yazmam için bana çiçek, kuş hürriyeti değil, içimdeki aşkın, deliliğin, oturmaz düşüncenin hürriyeti lazım. Küçük hürriyetler değil, alabildiğine yüz verilmiş bir çocuk hürriyeti istiyordum (Abasıyanık 2012: 56).

Belki de beni hâlâ yanında sanıp bu tarafa niçin geçtiğini anlatmaya savaşıyordu. *Ben hikâyemi yazmak üzere rıhtım kahvelerinin, önünde nasır ilacı bulunanına dalmış, çayımı ısmarlamış, kalem kağıdımı çıkarmıştım* (2012: 58).

Söz vermiştim kendi kendime: *Yazı bile yazmayacaktım*. Yazı yazmak da, bir hırstan başka neydi? Burada namuslu insanlar arasında sakın, ölümü bekleyecektim. Hırs, hiddet neme gerekti? Yapamadım. Koştum tütüncüye, kalem kağıt aldım. Oturdum. Ada'nın تنها yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkardım. Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. *Yazmasam deli olacaktım* (2012: 73).

Varsın, bir de öylesi bulunsun, hiç değilse bir *Abasıyanık*'ın yazısında. *Bıktım doğrusu artık, oturup insanoğlunun çektiğini, çekmediğini anlatmaktan*. Bıkmaktan geçtim, anlatamadım. *Yazdım, beceremedim* (2012: 114).

Olur mu öyle şey? Olsun olmasın. Oturup dedikodular, olmamış şeyler, olup da kimsenin takmadığı hikâyeler, düzeltmeyeceğim işler, daha doğrusu, ne aynada, ne fotoğrafta kendi kendimi göremediğim halde, *başkalarını değil anlamak, görürmüşüm gibi onlara dair sözler söylemek, içim çekmiyor bugün*.

...

Ne yapayım, *benim zanaatım da bu, yazı yazmak*. *Yazı yazıp ekmek yemek*. Yazmak demek, aklıma ne gelirse kağıda geçirmek değil elbet. *Ama ben aklıma ne eserse yazan cinsindenim, ne yapayım?* Bu zanaat da pek geçmiyor. Doyurmuyor. Ama bir defa tutulmuşuz. Kızıyoruz. Birbirimize giriyoruz. Yine de insanoğlundan söz açmaya uğraşıyoruz. Onu eğlendirmek ister kimimiz, kimimiz güldürmek; kimimiz becerir, kimimiz beceremeyiz (2012: 116).

1.3. Sait Faik ve Tabiat

Sait Faik kalbiyle yazan bir hikâyecidir, başarısının sırrı biraz da veya epeyce bunda gizlidir. Tahrip edilen bir tabiat karşısında kendisinden 70-80 sene sonra onu anan bizlerin, bugünün insanının duyduğu acıyı, ızdırabı o da aynı şekilde duymuş ve hikâyelerinde dile getirmiştir. Bu ızdırıp onun cümlelerinde zaman zaman sessiz bir çılgılığa dönüşür ve yazar, teselliye okuyucusuna seslenmekte bulur. Okuyucuyu, özellikle de geleceğin büyükleri olacak çocuk ve genç okuyucularını gözü para kazanma hırsıyla kör

olmuş; denizi, ormanları, yeşili ve doğayı gözünü kırpmadan katletmekten çekinmeyen, cebi parayla, ruhu vahşetlerle dolu; surette insan, sireten sırtlan olan acımasızlara, bayağı, sefil ruhlu insanlara karşı uyarır. O, iyi insanların çoğunlukta olduğu; doğaya, yeşile ve maviye özen gösterilen temiz, canlı, mutlu bir toplumun, çevrenin ve bir bütün olarak iyi bir yaşamın hayalini kurar. Bu meyanda Sait Faik okuyucularına şöyle seslenir:

Ben denizi, balığı, balık tutanı, ekmeğini denizden çıkaran insanı çok severim. Yine de, bütün gördüklerime rağmen, *yarıdan çoğunu severim*. Ama ben *bütünün iyi olması lazım geldiğini hayal ederim* (2012: 22).

Karakola koştum. Polislere haber verdim. Güya men ettiler. Gizli gizli, gene çimenler yer yer söküldü. Mühendis Ahmet Bey'e ceza bile kesilmedi. Belediye talimatnamesinde, yol kenarındaki çimenleri sökmek cezayı mucip olmuyormuş.

Kuşları boğdular; çimenleri söktüler, yollar çamur içinde kaldı. Dünya değişiyor dostlarım. Günün birinde gökyüzünde güz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz. Günün birinde yol kenarlarında toprak anamızın koyu yeşil saçlarını da göremeyeceksiniz. Bizim için değil ama, çocuklar, sizin için kötü olacak. Biz kuşları ve yeşillikleri çok gördük. Sizin için kötü olacak. Benden hikayesi (2012: 6-7).

1.4. Dil ve Üslubu, Karakter Tahlilleri

Okuyucular onun hikâyelerinde kendi sevinçlerini, hazlarını, mutluluklarını; üzüntü, keder, endişe ve ızdıraplarını hem de gayet anlaşılır, temiz bir Türkçe, okumayı kolaylaştıran sade bir dil ve akıcı bir üslupla dile getirilmiş olarak bulur. Böylelikle Sait Faik'in hikâyeleri peş peşe okunur ve bunlar dilden dile dolaşan tavsiyeler sonucunda sayısı gitgide artan yeni okuyuculara ulaşır.

Sait Faik kahramanlarını daha çok gözle görünen yanlarıyla verse ve daha çok dış dünyaya olan meyilleriyle öne çıkarsa da kahramanlarının iç dünyalarını da ustalıkla anlatmıştır. Yazar ruhsal betimlemelerinde de oldukça başarılıdır. Kahramanların iç ve dış dünyaları ustalıkla bir bütün olarak anlatılmıştır. Onun hikâyelerinde insan hayatı, kahramanların iç dünyaları vasıtasıyla derinden derine sorgulanır, tahlil edilir.

Hemen samimi olmaya elverişli tabiatım, birdenbire kapıldığı bir müdafaa halini kendiliğinden alıverince, neşem de kaçırverdi. Bu hal yeni yeni peyda oldu bende. Uzun, acı, zehir gibi acı tecrübelerden

sonra, bana şimdi artık kendiliğinden bu müdafaa hali geliveriyor. Memnun değilim, aldanayım daha iyi. Dostluk, kibarlık, samimiyet, iyilik maskelerinin sakladığı zehirli tırnakların ne onarılmaz yaralar açtığı, sanki tüylerim, sanki derim, vücudumda tayin edemediğim bir yer duruyor; ben istemeden vardığım bir müdafaa sistemini -aklıma sürünürcesine- kendiliğinden alıveriyor. (2012: 32-33).

Dertsiz adam, diyeceksiniz, sahiden dertsizdir. Ne düşünüyor bu belli belirsiz güler yüzüyle şu adamcağız, diyebilirsiniz, siz de benim gibi, meraklısınızdır. *Ah, bu insan yüzleri!*. Her şeyimizi bağladığımız, durmadan yanıldığımız, istediğimiz kadar bol hasletler, adilikler, iyilikler, kötülükler, delilikler, akıllılıklar, sevdalar yüklediğimiz insan yüzleri! Yanılsak da zararı yok! Bu yüze olmazsa ötekisine yükleriz saydıklarımızı. Yanılmamız muayyen bir insan içindir, insanlar için değil. O halde yanılmıyor sayılırız (2012: 10).

Bir insan yüzüne doğuştan gelip oturmuş gülüş, üzülüş, düşünüş gibi şeylerin hiç uçmaması lazım. Uçtu muydu, sanki kişi ölmüştür. Yalnız ölünün yüzünde mana yoktur. Adamın yüzü bir saniye ölü yüzü gibi oldu. Sanki bir an ölüp dirilmişti (2012: 12).

Ne zaman tahta bir masa üzerinde yaz akşamı oturup da şarap içseniz Alkibiades'in kılıç şakırdatarak Sokrates'e, "Peki Sokrates öyle olsun, senin dediğin gibi olsun. Ama benim anlayamadığım işin şurası: *Niçin insanoğlu bu kadar ölmeyecek gibi doğup büyüyor, senin gibi seksenini geçiyor da büsbütün akıl, mantık, fikir kesiliyor da, bütün sırları ayan edecekmiş hale geliyor da, tam mutlu zamanında göçüp gidiyor?*" dediğini duyarsınız (2012: 62).

Ölümün karşısında, ne yapsak, muvaffak olmuş bir aktörden farkımız olmayacak. O kadar, muvaffak olmuş bir aktör. (Abasıyanık 2002: 11)

Trifon toprağı sevmez; ona hürmet ederdi. Çünkü birçok sevdikleri orada, onun altında, aklın durduğu bir yerde yaşıyorlardı. Fakat toprağın üstünde koşan, onun üstünde *beş on para kazanmak kaygısı ile dönüp dolaşan insanlar* ne tuhaf mahlûklardı. Ve *denize bir dakika durup bakmaya vakitleri olmadığını söyleyen bu insanlar* ne zevksiz mahlûklardı. (2002: 19)

1.5. Özgün Benzetme Ustası

Sait Faik'in hikâyelerinde sıra dışı, başka yazılarda örneğine pek az rastlayabileceğimiz özgün benzetmeler yer alır.

Boğaziçi'nde mehtap, Çamlıca'da gurup insanoğluna ölümü de arada bir hatırlatır. *Mercan Usta'nın boyacı sandığı* durmadan yeniden doğmanın mehtabıdır (Abasıyanık 2012: 45).

Ama insanoğlunun *balıkçı* kısmında iş var; *zeytine* benzerler, *zeytine*. Biraz tuz yemeliler ki, acılıkları gitsin (2012: 51).

Etrafım kayalık. Tam bu sırada bir *yavru martı* -yavru martıların tüyleriyle gagaları koyu renktedir- ağır ağır, gideceği yer malum bir halde geçti. Onu, *dairesinden evine dönen, evde ne piştiğini bilen bir memur* kadar hazin gördüm (Abasıyanık 2012: 28).

Oradan öte, ufak bir sırt var. Bir iki yeşil, ama *pek yeşil çam ağacı*, genç; kozalakları daha aydınlık, yeşil, ince, *çocuk* şeyler (2012: 29).

On kulaç ötemizde terli, *şişman bir zenci çocuğu* gözleriyle *fok*, bize bakıyordu. Baktı ve daldı.

...

- Yine çıkar. Mağarada geceler. Keyfi kaçtı *oğlanın* bizi var diye...

Bu *ihtiyar münzevi*, senelerden beri buralarda. Bırakmış uzak denizlerini, yüzlerce karısını, binlerce çocuğunu, basmış gelmiş Marmara'nın bu Sivriada'sına... (2012: 76).

Odanın içini kızarmış bir ekmek kokusu doldurmuştu. Semaver, ne güzel kaynardı. *Ali semaveri, içinde ne ısırap, ne grev, ne de patron olan bir fabrikaya benzetirdi*. Onda yalnız koku, buhar ve sabahın saadeti istihsal edilirdi. (Abasıyanık 2002: 9)

Ali'nin annesine ölüm, bir misafir, bir başörtülü, namazında niyazında bir komşu hanım gelir gibi geldi. Sabahları oğlunun çayını, akşamları iki kap yemeğini hazırlaya hazırlaya akşamı ediyordu. Fakat yüreğinin kenarında bir sızı hissediyor; buruşuk ve tül bent kokan vücudunda akşamüstleri merdivenleri hızlı hızlı çıktığı zaman bir kesiklik, bir ter, bir yumuşaklık duyuyordu.

Bir sabah, daha Ali uyanmadan, semaverin başında üzerine bir fenalık gelmiş; yakın sandalyeye çöküvermişti. Çöküş, o çöküş. (2002: 11)

2. Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinde Anlatım Gücünü Artıran Bir Unsur Olarak Eksilteli Cümleler

Karaağaç, *eksiltme* (*ellipsis*) hakkında “dil her düzleminde görülen bir olaydır; bu yüzden, eksiltme, *ses*, *söz*, *ek* veya *cümle ögesi* eksiltmesi gibi çok değişik yapıda ortaya çıkabilir” görüşündedir (2013: 365). Topaloğlu ise

eksiltme terimini “en az çaba kuralı gereğince anlatımda kısalığı sağlayan ancak anlamayı aksatmayan dil olayı” şeklinde açıklamıştır (1989: 64). Karaağaç eksiltmenin 3 boyutta meydana geldiğini dile getirmiştir (2013: 365-366):

2.1. Ses eksiltmesi: Türkçede ses eksiltmesi, anlamlık bir değişme yaratmayan ses ve hece düşmeleridir: *küçük-çük* > *küçücük*, *ufak* > *ufarak*, *ısıcak* > *sıcak*, *gönülüm* > *gönlüm* vb. *krş.* ses düşmesi, hece düşmesi.

2.2. Söz eksiltmesi: Türkçenin sözlerde görülen eksiltme olayı, birçok dilde görülen ünlü bir anlam olayıdır: *düdüklü tencere* > *düdüklü*; *yazma eser* > *yazma*; *dişli çark* > *dişli*; *cep telefonu* > *cep*; *sayısal loto* > *sayısal*; *bedelli askerlik* > *bedelli* vb.

2.3. Söz dizimi eksiltmesi: Türkçenin de eksiltmeli veya söz cümleleri, eksiltmeye dayanır. Ayrıca, birleşik ve bağlı cümleler de ek ve öge eksiltmelerinin bolca görüldüğü yapılardır: *İnsan kimliğimizin ana dilimizle gerçekleştiğini biliyor ve ona* (ana dilimize) *gerekli özeni gösteriyorduk*.

Eksiltmeli cümle konusunda (*elliptic sentence, elliptic clause, word sentence, abridged clause, holophrase, holophrasis, isolate*) ise “Genellikle sözlü dil kullanımında yer alan ve bazı öğeleri eksiltilerek söylenip, anlamı dinleyenin anlayışına bırakılan veya yüklemi kullanılmadan yargı bildiren cümledir. Yüzey yapılarıyla bir cümle bütünlüğünden uzak olan, derin yapıları, sözlü dil kullanımının çeşitli öğeleriyle, yargı bildiren cümle olarak algılanan cümleler, eksilteli cümlelerdir.” bilgisini verir (Karaağaç 2013: 366).

Konu hakkında verdiği bilgiler ve örnekler şu şekilde devam eder (2003: 366-367): Genellikle yüklemsiz ve sık sık da tek sözden oluşan *eksilteli cümleler*, yüzey yapıları bir cümle olmaktan uzak oldukları hâlde, sözlü dil kullanımının çeşitli öğelerinin yardımıyla, derin yapıları, yargı bildiren bir cümle olarak algılanırlar. Bu cümleler, yazılı dilde, genellikle üç nokta (...) ve soru işaretli (?) ya da ünlemli (!..) sıra noktalarla gösterilmeye çalışılır:

Dikkat! (düşeceksin)...; (Bana yaptığınız yardımlar için size) Teşekkürler...; Evet (yarın sınav olacağını biliyordum)...; Birdenbire doğrularak: Ben de!.. (İstanbul'a inmeye mecburum) dedi.; Çok acıdım zavallı kıza... Öbürü cevap verdi: Evet ben de...; Madem ki yaşamaktan vazgeçemiyorum...

Dilcilik, ünlem öbeği ile cümle başı edatlarını, ret ve kabul, onay veya inkâr sözlerini, söz cümle olarak görür ve adlandırır. Söz cümle, bir

cümle gibi, bir olaya ad olmuş ve tek sözden oluşan cümledir. Bütün kabul, onay, inkâr ve ret cümleleri bu tür cümlelerdir. Yüzey yapısı söz veya birleşik sözden oluşan *söz cümle*, *yalnızca derin yapısı cümle olan bir yapıdır*. Cümle olup olmadıkları çokça tartışılan bu yapılar, yapıcı cümle olmayan, konuşanın önceki veya sonraki olay karşısındaki duruşunu bildiren, tek sözlük cümlelerdir.

Ünlemler, ünlem öbekleri, cümle başı edatları, ret ve kabul, onay veya inkâr sözlerinin tek başlarına kullanımları da eksiltili cümle veya söz cümledir: *Hayır...; Evet...; Elbette...; Hey!...; Aferin!...; Bak şimdi!...; Şüphesiz!...; Çok güzel!...; Tabii ki...; Haydi!...; Marş!..*

2.4. Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinden Eksiltili Cümle Örnekleri

1.

Kahvecinin kendisi sevimsiz bir adamdır. Kahveciden çok, ters bir devlet memuru hüviyeti taşır. Hastalıklı olmasa, doktorlar fazla yorulmamasını salık vermemiş olsalar, dünyada kahveci olmazdı. Tersine, ben bütün ömrümce iyi bir kahve bulamadığım için kahveci olamamışımdır. *Bir kır kahvesi, bir köyün kahvesinin üç beş gediklisi...* Bundan güzel bir ömür mü olur, elli altmış senelik yaşama bundan güzel başlar ve biter mi? (Abasıyanık 2012: 2)

2.

Ağaçtan ağaca serilmiş beyaz çamaşırlar bu kadar durgun, güneşsiz, ıslak bir şekilde ılık havada hiç kurumayacaklar. Bu kedi, tahta masanın üstüne çıkmış, köpeğime durmadan homurdanacak mı? *Sandalyenin üstündeki vişneçürüğü rengindeki delik çoraplar... Asmanın yaprakları daha yemyeşil.* Bizim bahçedeki kurudu bile (2012: 2).

3.

Hele bir tanesi vardı, bir tanesi. Çocukları bu işe seferber eden de oydu. *Ökseleri cumartesi gecesinden hazırlayan da...* Konstantin isminde bir herifti. Galata'da bir yazıhanesi vardı. Zahire tüccarıydı. *Kalın, tüylü bilekleri, geniş göğsü, delikleri kapanıp açılan üstü kara kara benekli bir burnu, deriyi yırtmış da fırlamış gibi saçları, kısa kısa bir yürümesi, kalın kalın bir gülmesi...* (2012: 3)

4.

Kuşları boğdular, çimenleri söktüler, yollar çamur içinde kaldı.

Dünya değişiyor dostlarım. Günün birinde gökyüzünde güz mevsiminde artık esmer lekeler göremeyeceksiniz. Günün birinde yol kenarlarında toprak anamızın koyu yeşil saçlarını da göremeyeceksiniz. Bizim için değil ama, çocuklar, sizin için kötü olacak. Biz kuşları ve yeşillikleri çok gördük. Sizin için kötü olacak. *Benden hikâyesi* (2012: 7).

5.

Dertsiz adam, diyeceksiniz, sahiden dertsizdir. Ne düşünüyor bu belli belirsiz güler yüzüyle şu adamcağız, diyebilirsiniz, siz de benim gibi, meraklısınızdır. *Ah, bu insan yüzleri! Her şeyimizi bağladığımız, durmadan yanıldığımız, istediğimiz kadar bol hasletler, adilikler, iyilikler, kötülükler, delilikler, akıllılıklar, sevdalar yüklediğimiz insan yüzleri!* Yanılsak da zararı yok! Bu yüze olmazsa ötekisine yükleriz saydıklarımızı. Yanılmamız muayyen bir insan içindir, insanlar için değil. O halde yanılmıyor sayılırız (2012: 10).

6.

Ötekiler, büyükler, her âlime yaptıkları gibi alay ediyor, kendisine şüpheyile bakıyorlardı. Arada, çocuk gibi büyükler de yok değildi. *Mesela o zayıf, patlak gözlü, tembel, yorgun adam.* O da mı yok acaba bugün? Tamam, o burada. İskelenin dar yolu kenarındaki sette oturmuş, dalgın cıgara içiyor. Selamlaştılar. Vapurdan inen adam:

- Gelin, görün, dedi, oldu. Bugün tamam. *Göreceksiniz nasıl...* (2012: 14)

7.

Her şey şairaneydi. *Üstünden daha sabah sisi kalkmamış, ılık ılık tüter gibi durgun deniz, pırıl pırıl başı havaya kalkmış, yine baş tarafına mavi zemin üstüne gümüş yaldızla yapılmış Bedri Rahmi balıklı, Matisse çiçekli kayık, bilekleri boğa başı bükecekmiş gibi kalın ve kıllı hamlacılar kıçta; ağarmış kasketinden lif lif ağarmış saçları fırlayan reis; mantarlarıyla taşları düzenle dizilmiş, güneşte yanmış çocuk derisi renkli ağlar... Biraz sonra ağların deliklerinden kafalarını çıkarıp balık şeklinde, gümüş noel baba oyuncakları misali parlayıp titreyecek sardalyalar...*

Kolancılar kıyıda “yoli mahalli”ne doğru giderlerken kayık da, deniz de onların peşi sıradır. Üç beş sandal, ırıp kayığından evvel yola çıkmıştır. *Voli yerinin çakılında önce ayak sesleri, sonra denizde ve karada insan sesleri.* Kayık büyük bir yarım daire çizmiş, kolan iki taraftan verilmiştir (2012: 23-24).

8.

“Vay anasını!” dedim içimden.

Güzel iş balıkçılık. *En aşağı iki bin kilo, bir buçuk papelden gitse, üç bin papel!* (2012: 25-26).

9.

Şu açıklarda kelimesi yerine, az daha engin diyecektim. Bu kelimeyi bir türlü kullanamadım. *Zavallı kelime!* Senin ne kabahatin var? Kabahat sende değil, benim kötü şiirleri unutmayan hafızamda: “*Engine, ah engine!* -Enginde bakacağım gözlerinin rengine.” Ölür müsün, öldürür müsün? (2012: 27)

10.

Bir zamanlar Arif Dino bize küçük bir resim dersi vermiş, “Resim yaparken, evvela muhiti çizeceksiniz. Sonra dâhili teferruata geçersiniz,” demişti. *Bu şekilde -bu sefer yazıyla- bir resim çizmeye hazırlanırken...* İşte -bir sandal geçti- olmuyor. *Sandalın içinde iki kişi.* Ben kim olduklarını tanıyamadım. Onlar Rumca konuşuyorlar. Bir tanesi “Sait’miş o ...” dedi. Benim bir köpeğim vardır. *Başımın belası!* Peşimi hiç bırakmaz. O, biraz ilerde bir kayanın üstünde. Herhalde onu görünce beni tanıdılar (2012: 28).

11.

Oradan öte, ufak bir sırt var. *Bir iki yeşil, ama pek yeşil çam ağacı, genç; kozalakları daha aydınlık, yeşil, ince, çocuk şeyler. Solumda yarım bir ay parçası.* Güneşin karşısında bu kadar parlak oluşu insana yapma hissi veriyor... Vapuru oturduğum yerden görmeme bir kaya parçası mani olduğu için, kalkıp baktım. -Bunlardan bize ne, değil mi? Size hiçbir şey değil. *Hatta bana da* (2012: 29).

12.

Kök nar, meşe, karaçam ormanlı tepeler ortasında minimini bir meydandaydık. Meydanın ortalık yerinde dört yanı açık, üstü kapalı, kenarı

tahta kerevetli bir çardak vardı. Gözüm ilk önce bu çardağa ilişti. *Biraz ileride, üstü açık, dört yanı alüminyum cilalı sac perdelerle kapalı maden suyunun çıktığı yer...* Onun yüz adım önünde içinden ısıklık, şişe, tapa ve daha başka birtakım gazlı sesler gelen bir maden suyu doldurma imalathanesi var (2012: 32).

13.

Çardağın altına köyden kadınlı erkekli gelenler böyle söylüyorlardı. Kahraman Bey yüzünün her hattında incelik ve kibarlık akan, altmış yaşında güzel bir adam. *Üstünde tertemiz, açık lacivert bir kostüm, sarı kırmızı çizgili bir kravat boynunda* (2012: 33).

14.

Şu saatte dünya yüzünde yaşayan kiminle tanışmak istersin, deseler, bir parçacık bile düşünmem. *Dünya bir yana, Mercan Usta bir yana.*

Mercan Usta'nın evini, çocuklarını, kaşık düşmanını, penceresinin perdelerini, sedirlerini, ismini bilmediğim, meraktan çatladığım isimleri şiir dolu aletlerini... Mercan Usta bir yana, dünya bir yana.

İki kadehçik rakı Mercan Usta ile... Mercan Usta ile bir yer iskemlesinde, bir ceviz ağacı altında bir öğle sonu sohbeti... Mercan Usta ile herhalde şu saatte kapamış olduğu dükkânında, balıklar, canavarlar, çarkıfelekler, beyazlar ve siyahlar, ceviz tahtaların envaı hakkında bir konuşma...

Mercan Ustanın ellerine hayran hayran baksam. Testerelerini, matkaplarını, hele ellerini, hele ellerini... Şimdi şöyle kendi halinde, mütevazı bir gazetecikte röportajlar yapsaydım, yarın kalkar, sıcak dalgası İstanbul'u daha sarmadan Mercan Usta'yı aramaya koyulurdum (2012: 44).

15.

Sımsıkı tuttuğu ıstakoz ağını ellerinden nasıl çekip aldıklarını görmedim. Eşşeklik ettiler. *Hem de eşşoğlu eşşeklik...* (2012: 49).

16.

Şehri akşamüstü sis basmıştı. Sis Haliç yoluyla gelmiş, önce mavnalar, çatanalar, köprüler, sonra kuleler, mağazalar kaybolmuştu. Liman düdük sesleri içindeydi. Vapurlar acı acı bağırıyorlardı. *Sonra bir sessizlik...* Işıklar yayılıverdiler (2012: 55).

17.

Kararım katiydi. Bütün paramı bu oltaya harcamıştım. Balık tutacak, satacak, akşamları sattığım balığın parasıyla içecektim. *Sabahleyin erkenden balığa. Akşam şişem cebimde balığa.* Ben bir yazıcıydım. Yazı yazmak canım istemiyordu. Yazı yazmam için bana çiçek, kuş hürriyeti değil, içimdeki aşkın, deliliğin, oturmaz düşüncenin hürriyeti lazım (2012: 56).

18.

Olta namuslu, balık sessiz, deniz bulanık, yaşasın hürriyet! *Sırtımı verdiğim elektrik direğine bir tekme...* Kendimi köprü üstünde buldum. İndim köprü altına, oturdum bir kenara. *Önümde karpit lambası yanan pırıl pırıl bir sandal, kenarda ispiro içen bir ihtiyar, onun yanında bir uykusuz, benim yanımda hayal gibi dikilmiş perişan, zayıf bir çocuk* (2012: 57).

19.

- Nasılsın Barba Antimos?

- İyi değilim. Çok sıkıntı veriyor beyim, uyutmuyor, bir lokma bir şey yiyemiyorum. Dün bir çorba içebildim. *Sonra onu da...*

- Geçecek Barba Antimos (2012: 61).

20.

İçimdeki dostluklar, sevgiler, bir karıncalanmadır başlayıverir. *Hemen gözlerimin içine bakan bir köpek, hemen, az konuşan, hareketleri ağır, elleri çabuk, abalar giymiş bir balıkçı, yırtık bir muşamba kokusuyla beraber küpeşte tahtaları kararmış, boyası atmış ağır ve kaba bir sandal, sandalın peşini bırakmayan bir kuş, ağ, balık, pul, sahilde harikulade güzel çocuklar, namuslu kulübeler, kırlangıç ve dülger balığı haşlaması, kereviz kokusu, buğusu tüten kara bir tencere, ufukları dar sisli bir deniz...* (2012: 65)

21.

- Geldin mi kardeş? der.

- Geldim ağam, derim.

- Artık gitmeyeceksin ya?

- *Aah, derim, bir daha mı?.. Bir daha mı?..*

- Adamızdan iyisi yoktur.

- Yokmuş ağabey, derim.

- *Babam sizlere ömür...* (2012: 67)

22.

- Çok şükür ağabey!.. Köy nasıl?

- Bildiğin gibi gardaş! *Hep öyle...* Çocuklar iskambile dadandı, başka bir kusurcukları yok.

- Parasına mı oynarlar ki?

- Yok be anam! Para nerede ki, parasına oynasınlar. Balığına oynarlar, misinasına oynarlar, çaparisine oynarlar, olta iğneciğine oynarlar. *Hele bir oynayagörsünler parasına da...* (2012: 68)

23.

Gazinonun birinde Semiramis cazı, ötekinde meşhur tenor Atina Radyosu'ndan Andon Çamakis ve arkadaşları, kitarist Lambo refakatinde... Kulüpte yemekli dans-kotyon ve sürprizler. Sahada gece basketbol maçı, Paradisos'ta mehtap eğlencesi, İndos'ta dans müsabakası...

Bir yaz gecesi, bir cumartesi akşamı, bir sayfiye yeri: Ilık mı ılık, yıldızlı mı yıldızlı, durgun mu durgun.

Ara sıra çamdan, fundadan, defne ve zeytinden, denizden ve karanlıktan, köşk bahçelerinin havuzundan çıkma, yerli, otlak bir lüfer balığının dibinde gezinişiyle fiske fiske denizden fırlama, öldürürcesine serin, gebertircesine kokulu, kim olursa olsun, ne olursa olsun bir mahluk dudaklarına muhtaç bir insanın ruh halini kamçılایan bir rüzgar... Denizdeki sandalda gramofon, balıkçı kahvesinde hoparlör; genç kız ve oğlan ağızlarında ısıklık, her şarkıda bir Maria ve Marika... Bir garip tabiat zevki ve insan zevksizliğiyle uçup giden bir gemiye benzeyen bir ada... (2012: 89)

Bu kadar anasının gözü bir gecede yalnızdım.

O Türkçe tangolar yok mu, öğreniyorum. *O Rumca Zehra'lı, Aspasya'lı, sagapolu ve kardiyalı şeyler yok mu, pöff... O Amerikanca inek böğürtülü "Kunduracı, kunduracı!" diye haykıran raspalar yok mu, ööö, böö...* (2012: 90)

24.

Birdenbire akşam oluyor, keder basıyor, bilgisiz, cahil, aç ve hasta adam, ormanın kenarındaki çimenlere oturuyor ve kara koyununa meçhul bir sevgiliden kavalıyla söz açıyordu.

Bu sözde bilgi, bu sözde...

(Ne söylesem boş, ne söylesem anlatamam artık, iyisi susayım, bitireyim hikâyemi.) (2012: 93)

25.

Seyahatler çekiyor içim. *Dünya yüzündeki tuzlu sulara ışıklı vapurların gittiğini; Paris'te kırmızılı, yeşilli, turunculu işaret fenerlerinin bulvarlar boyunca akan köhne taksilere sis içinde yol gösterdiklerini; caddelerde, meydanlarda gotik binaların kayalar misali yükseliverdiğini; bisikletine tünemiş genç bir kadının türkü söyleyerek geçtiğini; pırıl pırıl matruş bir adamın pırıl pırıl bir bıçakla bonfile kestiğini; yalancı inciler içinde dolgun bir kadının Napoli'de, şarkılı bir kahvede fıstıklı dondurma yediğini; tayyare meydanlarının lokantalarında konyak içerek garip valizleriyle yolcular beklediğini; bir üçüncü mevki vagonda yaşlı bir adamın şehir içlerinden tren geçerken, gençken oturduğu kahveleri tanıyarak titrediğini...* (2012: 95-96)

26.

Bir çocuk geldi. Sakız leblebisi satıyormuş, çağırdım. Birden hatırladım ki, daha evveli gün üstçeneden dört diş çektirmiştim. Bekliyorum, oraya yenilerini takacağız. *Takmalarını...* Onlarla da bir müddet kemireceğiz dünyamızı. *Bir müddet onlarla da günümüzü gün etmeye, yandan çarklı vapurlarda yıldızlara karşı insanları aşkla, şehvetle sevdiğimizi hatırlayarak, insan olduğumuzu unuttur gibi hatırlayarak...*

- Bana bir çay söyle, oğlum.

- Peki amca (2012: 97).

27.

- Baksana bana efendi! dedi.

Hepsi birden dönmüşlerdi. Dört tayfanın en irisi kaşlarının altından bakıyordu.

- Baktık sana! dedi reis.

- *Neden bize bir buçuk lira düşüyor da...*

- Sen kayıkta mıydın?

- Değildim.

- Küreği sen mi çektin, ağı yıkayan sen misin? (2012: 99)

28.

- Sen onu bırak Ali Çavuş, sahi şu cepleri nerede yaptırdın?
- Ulan hani cep, gösterece?
- Yarın sabah yırtık pardösünü giydiğin zaman gösteririm.
- Göstermezsen?
- Arap olayım! (2012: 103)

29.

- Peki peki, Ali Çavuş. Söylerim Kara Vokiri'ye. Ama sandaldan çıkarken üstünü ararız. *Bak bu şartlan.*
- Ulan kayık da sizin olsun, balık da. Ben gelir miyim sizinle be! *Ben bugüne bugün...*
- Orman bekçisisin değil mi? (2012: 104)

30.

Yağmurun dindiğini hissederek etmez, fırlardı ateşböceği bulmaya kırlara. *Kırlangıcın yuvası, cami gibi kubbeli. Ateşböceğinin ışığı soğuk, buz gibi bir ılık...* Maviye çalar, kırmızıya çalar, sarıya çalar, çalar oğlu çalar. (2012: 115)

31.

Aman, ne rahatlık! Ne derin, ne sevimli, ne pişmanlıksız bir rahatlık bu! *İçinde hiçbir pişmanlık duymadan birisiyle ilgiyi kesmek... O ilginin her günkü külfetlerinden kurtulmak...* Bu hissi, bu rahatlığı yalnız kendimde duyduğumu sanır, az buçuk üzüldüm. (2012: 120)

32.

Zehirli gülüşleriyle yanımdan geçtikleri zaman içim yalnız bir şeyden burkuluyor. *O da, ya bu çocuklar benimle şimdi konuşurkenki samimiliklerini birdenbire kesiverirlerse...* Yarın akşam dondurmamı getirdikten sonra, her zaman yaptıkları gibi, dükkân tenhalaştığı zaman gelip yanıma, karşımdaki sandalyeye oturmazlar, masanın üstündeki Birinci'den ustaya göstermeden, gizlice bir tane almazlarsa... (2012: 122)

33.

- Nasıl çok mu fakirsiniz? Hiçbir şey bol çıkmaz mı? Bağlarınız bozuldu mu? Bakımsız mı? Zeytinler çok mu ihtiyarladı? *Vay anasını!* (2012: 124)

34.

- Uyuyor muydun, Trifon?
- Uyuyordum ya... Balık var mı baba?
- Yok... deniz sanki bomboş.
- Neden acaba? (Abasıyanık 2002: 15)

35.

O gece böyle bir vakaya meydan vermemek için kaçmıştık. *Sonra bir akşam da...*

Hikâyeler birbirini takip eder, Trifon müphem bir korku içinde uyuyuverirdi. (2002: 16)

36.

Trifon bu durgun ve ağır havaları sevmezdi. Bir daha sordu.

- *Adını mı? Şey...* “Stelyanos Hrisopulos” koyacağım.

İhtiyar elindeki iği dantelalarla süslü masanın üzerine bırakmış, katıla katıla gülüyor ve kendi ismi kanacak geminin ismini tekrarlıyordu.

- *Stelyanos Hrisopulos!*

Yine kakhaha ile gülüyor:

- Stelyanos Hrisopulos, diyordu. (2002: 19)

37.

Onun bir gemisi olsaydı, kocaman bir gemisi olsaydı, vinçli bir gemisi olsaydı. *Hiçbir şehirde üç saatten fazla kalmadan, büyük şehirlerin gece ışıklarım, dört mil mesafeden son hızla geçip giderken seyretmek... Hiçbir şehirde beş saat kalmadan şehirden şehire, denizlerden denizlere, insanlardan insanlara, yurtlardan yurtlara...* (2002: 20)

38.

Birden geriye dönüp hamala:

- Çocuğum, dedi. *Daha iyisi bize bir araba bulsan...*
- Arabaya birbirine sıkışarak yerleştiler. (2002: 23)

39.

Sanki erkekler geniş bir nefes almışlardı. Kadın bu menfi cevaba hayret etmemişti. Otelci devam etti:

- Bizzat kendisi yapmış. Bir arkadaşı aynayı tutmuş. *O kendi eliyle, işte resimdeki gibi gülümseyerek...* Bizzat kendisi yapmış. (2002: 25)

40.

Kasabanın ölü çarşılarını seyre dalacaksın. Belki hava yağmurlu olacak. *Sonra ağabeyim... Gözleri, özlenen ve alışılan çirkinliği, entelektüel siması. Bana söz...* Muhakkak gidip bir gece bizim otelde yatacağsın değil mi? (2002: 26)

Değerlendirme ve Sonuç

Sait Faik Abasıyanık, Türk edebiyatında hikâye türüne kendi imzasını atan, bu türe rengini verip hikâyeleriyle okuyucuların gönlünde yer edinen usta bir yazardır. Onun hikâyeleri, sıradan insanın hayata dair doğal ve samimi hâllerini anlatırken kahramanlarını deniz, doğa ve hayvanlarla uyumlu ve iç içe bir dünyanın içinde yaşatır. İnsan merkezli anlatımıyla, bireyin toplumsal yaşam içerisindeki yerini, duygularını ve doğayla kurduğu ilişkiyi çarpıcı bir şekilde ortaya koyar. Hikâyelerinde yalın, akıcı ve günlük dile yakın bir üslup kullanarak geniş bir okur kitlesine ulaşmıştır.

97

Onun hikâyelerindeki kahramanlar, yaşadıkları toplumun içinden gelen, bizden birileri olarak betimlenir. Kimi zaman bir balıkçı, kimi zaman kahvehanede vakit geçiren bir adam, kimi zaman da yazarın kendisi bu hikâyelerde başrol oynar. Hikâyelerinde, insanı ve doğayı anlatma biçimi, onun gerçekçiliğini ve samimiyetini öne çıkarır.

Deniz ve doğa betimlemeleri, onun anlatımını güçlendiren unsurlardan biri olarak sıkça karşımıza çıkar. Sait Faik'in hikâyelerindeki anlatım gücünü besleyen en önemli unsurlardan biri de dilindeki doğallık ve akıcılıktır. Hikâyelerinde eksiltili cümlelere sıkça yer vererek anlatımının etkililiğini ve akıcılığını artırır. Bu cümle yapıları, okurun metne dâhil olmasını, tamamlanmayan ifadelerle düşünmeye sevk edilmesini sağlar. Sait Faik'in hikâyeleri, yalın ancak etkileyici anlatımıyla insan ruhuna ve doğanın güzelliğine vurgu yapar. Bu hikâyeler, sadece bir dönemin tanıklığını yapmakla kalmaz, aynı zamanda her dönemde insan ruhuna hitap eden evrensel bir edebiyat anlayışının güzel örneklerini oluşturur.

Çalışmada Sait Faik Abasıyanık'ın hikâyelerinde anlatım gücünü artıran bir unsur olarak ele alınan eksiltili cümlelerin kullanım amaçları ve işlevleri şu şekilde sıralanabilir:

En az çaba kuralı, gereksiz sözcük kullanımının önüne geçmek,
Yazmak istenilmeyen sözcükleri gizlemek,
Duygu yoğunluğunu artırmak,
Diyaloglarda kısa cevaplar vermek, sözü uzatmamak,
İstek, öneri bildirmek,
Betimleme cümlelerinin etkisini artırmak,
Okuyucunun hayal gücünü harekete geçirerek okuyucuyu da hikâyenin içine çekmek,
Ünlemler, ünlem öbekleri, cümle başı edatları, ret ve kabul, onay veya inkâr sözlerinin doğal olarak kendi başlarına kullanımları.

KAYNAKLAR

Abasıyanık, Sait Faik (2012). *Son Kuşlar*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Abasıyanık, Sait Faik (2002). *Semaver*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Aktaş, Şerif (2005). “Hikâyeciliğimizin Bir Dönüm Noktasında Sait Faik”, *Sait Faik’i Anma Günleri-Bildiriler*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, s. 53-59.

Aydın, İlker ve Uyar, Yunus Emre (2022). “Sait Faik’in *Tüneldeki Çocuk* Adlı Öyküsünün Metin Odaklı Bir Yaklaşımla Çözümlemesi”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 29, s. 313-332. DOI: 10.29000/rumelide.1164170.

Karaağaç, Günay (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kurt, Mustafa (2011). “Modernizm ve Gerçeküstücülük Bağlamında Sait Faik’in Son Hikâyeleri”, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 6/3, Summer 2011, s. 1463-1475.

Sağlam, M. Halil ve Korkut, Sevnur (2019). “Sait Faik’in Hikâyelerinde Karakter Dönüşümü”, *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14, s. 461-484.

Topaloğlu, Ahmet (1989). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Ötüken Yayınları.